

DÂRÜLMUSANNİFİN

(bk. NEDVETÜ'L-ULEMÂ).

DÂRÜLMÛSİKİ-i OSMÂNİ

(دارالموسیقی عثمانی)

İstanbul'da kurulan
özel Türk müzikleri mektebi.

II. Meşrutiyet'in (1908) ilânından sonra Koska'da Râgıb Paşa Kütüphanesi karşısındaki bir binada faaliyete başladı. Tanburî bestekâr Hacı Kirâmî Efendi'nin başkanlığında bestekâr Leon Hancıyan, hânende Kaşyarık Hüsâmeddin Efendi, bestekâr Kanûnî Hacı Ârif Bey, Hâfız Âşir, Hâfız İsmâil efendiler tarafından kurulmuştur. Mektepte kurucular dışında, müdür santürî Edhem Efendi, yardımcısı Kırkor Efendi ve kâtip Salâhaddin Efendi'nin idareciliğindeki öğretim kadrosunda kemanî Aleksan Efendi, üdî Sâmi Efendi, üdî Ekrem Efendi, santürî Edhem Efendi, Hâfız Tevfik Efendi (Neyzen Tevfik Kolaylı) gibi sanatkarlar bulunmaktaydı. Hâfız Arap Cemal ve Nazmi Efendi'nin öğretmen yardımcısı olarak görev yaptığı okulun şeref üyesi ve fahrî başkanı ise kanunî bestekâr Şehzade Ziyâeddin Efendi idi.

Devrin meşhur müzikî üstatlarının ders verdiği, birçok müzikşinasın yetişmesinde rol oynayan bu mektep, ayrıca hoca ve talebelerin yer aldığı Dârülmûsikî-i Osmânî Heyeti adlı topluluğun verdiği konserlerle de büyük ilgi toplamıştır. Okul binasında yapılan her konser provasının 1 gümüş mecdiye karşılığında dinlenebilmesi ve aylık konser abonman biletlerinin 1 altın liradan satılması, yapılan icraatın sanat seviyesini ve dinleyicilerin rağbetini gösterir.

Doğrudan Türk müzikleri eğitim ve öğretiminin amaçlandığı Dârülmûsikî-i Osmânî, bir müddet sonra Muzika-i Hümâyun hocalarından bestekâr Muallim İsmâil Hakkı Bey başkanlığında, Müsikî-i Osmânî adıyla Şehzadebaş'ndaki Fevziye Kiraathanesi'nin üzerinde faaliyetine devam etmiştir. Devrin yayın organlarında bazı Müsikî-i Osmânî, bazan da Müsikî-i Osmânî Mektebi adlarıyla geçen bu kurumun yeni devredeki öğretim kadrosunda, müdür yardımcısı İzzeddin Hümâyî Bey (Elçioğlu) dışında üdî Fahri Bey (Kopuz), neyzen İhsan Aziz, kemanî Reşad Bey (Erer), kanunî Âmâ Nâzım, tanburî Ahmed Neş'et gibi sanatkarlar yer almaktaydı.

Müsikî-i Osmânî, I. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine bir süre kapanmasına rağmen daha sonra İsmâil Hakkı Bey tarafından yeniden açıldı. 1914 yılında faaliyetlerini Çemberlitaş'ta sürdürmeye başladı. Bu faaliyetin hangi tarihe kadar devam ettiği konusunda kesin bilgi yoksa da zamanın ünlü müzikşinaslarından oluşan kadrosunun hemen hepsinin Dârü'tta'lim-i Müsikî'de yer aldığı bilinmektedir. Konser faaliyetleri İsmâil Hakkı Bey'in idaresindeki dönemde de Müsikî-i Osmânî Heyeti ve Müsikî-i Osmânî Mektebi Heyeti adlarıyla devam etti. İstanbul'un dışına da taşan ve 150 kişiye varan bir heyetle verilen konserlerin ilânlarında zaman zaman Dârülmûsikî-i Osmânî Heyeti adı da kullanılmıştır.

Müsikî-i Osmânî Mektebi, eğitim öğretim ve konser faaliyetlerinin yanı sıra fasıl defteri ve yaprak biçimindeki nota yayımı ile de dikkati çekmiştir. Küçük, orta ve büyük boy olarak gerçekleştirilen bu serilerden orta boyu fasıl defterleri, diğerleri ise perakende notalar halinde neşredilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmet Nazmi Özalp, *Türk Müzikleri Tarihi- Derleme*, Ankara, ts. (TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları), I, 89; Mihalzâde Mahmud Râgıb [Gazimihal], "İsmâil Hakkı Bey", *Millî Mecmua*, sy. 101, İstanbul 1928, s. 1631-1632; a.mlf., "Müsikî Teşkilâtımız", a.e., sy. 116, İstanbul 1929, s. 20-21; Etem Ruhi Üngör, "Türk Müziklerinde Nota Yayıncılığı, Yayınlar-Yayımcılar-Nota Basımında 100. Yıl", *MM* (özel sayı, nr. 1), sy. 337 (1977), s. 8-9; Ruhi Kalender, "Yüzyılımızın Başlarında İstanbul'un Müsikî Hayatı", *ACİFD*, XXIII (1978), s. 425-531, 433, 435-536; "Darülmûsikî-i Osmânî", *TA*, XII, 323; Öztuna, *BTMA*, I, 210.

NURİ ÖZCAN

DÂRÜLULÛM

(دارالعلوم)

İslâm dünyasında
özellikle dinî ilimlerin
tahsil edildiği bazı eğitim ve
öğretim kurumlarının ortak adı.

Bunların ilki, 1693'te Leknev'de kurulan Dârü'lulûm-i Firengî Mahal'dir. Kurucusu Molla Nizâmeddin'in hazırladığı müfredat programı daha sonra Hindistan'da açılan birçok medresede uygulanmış ve "ders-i Nizâmî" diye şöhret bulmuştur (bk. FİRENGİ MAHAL). Hindistan'ın İngiliz sömürgesi olmasıyla birlikte İslâm eğitim sisteminin yerini giderek Batı eğitim sistemi ve müfredat programlarının almaya başlaması sonucunda müslümanlar İslâmî kimliklerini ve kültürlerini korumak amacıyla bazı alternatifler düşünmek zorunda kaldılar. Hindistan ulemâsı bu maksatla sadece İslâmî ilimlerin okutulacağı medrese veya dârü'lulûm adı verilen eğitim müesseseleri kurmayı kararlaştırdı ve 1866'da Diyü'bend'de bir dârü'lulûm öğretime açıldı. Öğretim kurumlarının İslâmî yapıya laik eğitim sistemi uygulayan iki ayrı müessese şeklinde faaliyet göstermesinin, farklı inanç ve düşüncelere sahip nesillerin yetişmesi ve ayrı kamplar oluşması gibi bazı menfi neticelerinin görülmesi üzerine, hem dinî hem modern ilimlerin okutulacağı bir dârü'lulûm Nedvetü'l-ulemâ tarafından 1898'de Leknev'de kuruldu (bk. NEDVETÜ'L-ULEMÂ). Daha sonra Bopal'de de bir dârü'lulûm açıldı (1948). Hindistan'da ve öğretmen yetişirmek amacıyla Mısır'da kurulan dârü'lulûmlardan başka Güney Afrika Cumhuriyeti'nde de özellikle Diyü'bend Dârü'lulûmu örnek alınarak 1971-1987 yılları arasında Newcastle, Azadville, Johannesburg, Chatsworth, Pietersburg ve Cape Town şehirlerinde birer dârü'lulûm açılmıştır.

Müsikî-i
Osmânî
Heyeti
(sandalyede
oturanlardan
sağdan
beşincisi
cemiyetin
ikinci
kurucusu
Muallim
İsmail
Hakkı
Bey'dir;
Musauver
Hâle, sy. 1
[İstanbul 1325], s. 9)